

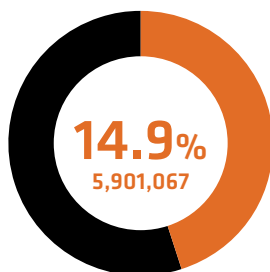


Картування залучення діаспори УКРАЇНА

У фактах і цифрах

Статистика¹

% емігрантів у загальній кількості населення



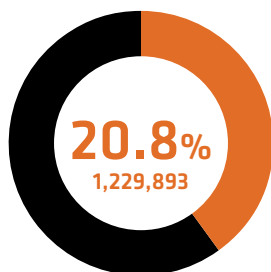
♂ 45.1%
♀ 54.9%



% грошових переказів у загальному валовому внутрішньому продукті: 9.9%
Надходження грошових переказів (млн. дол. США): 15,054



Розмір діаспори в ЄС



♂ 39.1%
♀ 60.9%



Основні країни призначення

РОСІЯ	3,269,248
США	414,206
Казахстан	353,225
Італія	246,367
Німеччина	241,486



Політичні права



Подвійне громадянство²



Право голосу на національних виборах для громадян, які проживають за кордоном³



Голосування за кордоном:

У посольствах/консульствах⁴



Термінологія: Стаття 1 Закону про правовий статус закордонних українців⁵ визначає два терміни:

- «Закордонний українець» – це особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або є походженням з України.
- «Українське етнічне походження» – це належність особи або її предків до української нації та визнання нею України батьківщиною свого етнічного походження.

1 Згідно статистики, наданої МЗС України, розмір діаспори дещо більший (6 848 100 або 16% від загальної кількості населення) <https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/ukrayinska-gromada/ukrayinska-gromada-v-krayinah-svitu> <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/179-ukrajinci-v-italiji>; За даними МЗС України, основні країни призначення також відрізняються: Росія (1 930 000), Канада (1 209 085), США (892 992), Бразилія (500 000) та Молдова (477 000) <https://mfa.gov.ua/dvostoronnye-spivrobotnictvo/zakordonni-ukrayinci/ukrayinska-gromada-v-krayinah-svitu>

2 Конституція, а також Закон про громадянство передбачає єдине національне громадянство. Якщо громадянин України набув громадянства іншої держави чи держав або якщо іноземний громадянин або особа без громадянства набули громадянства України, він визнається лише громадянином України у правових відносинах з Україною. Закон про громадянство № 2235-III від 18 січня 2001 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

3 Виборець, який проживає на території іноземної держави, має право голосу на виборах. Однак виборця необхідно зареєструвати на відповідній виборчій дільниці із зазначенням, що такий виборець отримує лише бюлетень для голосування у загальнодержавному окрузі. Див. Закон про вибори народних депутатів України, Відомості Верховної Ради України, востаннє зміни внесено в 2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/4061-17>

4 Громадяни України, які проживають за кордоном, мають право голосу на виборах президента. Див. Закон про вибори Президента України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14>

5 Стаття 1 Закону про правовий статус закордонних українців <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>

В Україні немає політики залучення діаспори.

Політична та законодавча база



- 2017** ● **Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року**⁶ містить 13 цілей, деякі з яких стосуються взаємодії уряду та діаспори. Ціль 2 передбачає захист прав громадян України, які працюють за кордоном, та посилення постійного діалогу з державами-членами ЄС та іншими державами щодо захисту прав українських працівників. Ціль 3 пропонує створити умови та вжити заходи для добровільного повернення та реінтеграції українських мігрантів шляхом запровадження державної кредитної системи для бажаючих відкрити власну справу та податкових пільг для тих, хто інвестує гроші, зароблені за кордоном. Ціль 4 передбачає спрощення процедур імміграції та натуралізації для українців за кордоном, а також для представників традиційних українських етнічних меншин, які проживають за кордоном.
- 2017** ● **План дій щодо забезпечення реінтеграції в суспільство трудових мігрантів і членів їх сімей**⁷ сприяє працевлаштуванню працівників-мігрантів та членів їх сімей після повернення в Україну з урахуванням їх освітнього рівня, професійного досвіду, кваліфікації та потреб на ринку праці. Планується посилити соціальний та правовий захист українців, які працюють за кордоном, шляхом активізації міжнародної співпраці та укладання угод з питань захисту прав мігрантів.
- 2018** ● **Державна програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року** була прийнята Постановою Кабінету Міністрів № 344 від 10 травня 2018 р.⁸ Метою Програми є поглиблення співпраці із закордонними українцями, задоволення культурних і мовних потреб, використання потенціалу української діаспори і формування позитивного іміджу України у світі.⁹
- 2018** ● **План заходів на 2018-2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України**¹⁰ пропонує створити інформаційний портал для українців за кордоном, які виявили бажання повернутися в Україну, та розробити законодавчу базу для ведення закордонними дипломатичними установами України обліку громадян України, які проживають за кордоном.

»» Тенденції

Українська діаспора «прокинулася» під час протестів Євромайдану. Євромайдан був рухом масових протестів який призвів до революції Гідності в Україні, який тривав три місяці з листопада 2013 р. по лютий 2014 р. Вона брала участь у відбудові країни під час і з часу демонстрацій та військової агресії на Сході України. Сьогодні уряд України дедалі більше усвідомлює дивіденди залучення української діаспори та її м'яку силу як корисний інструмент для країни на міжнародній арені. Як результат, Україна зараз вивчає шляхи залучення своєї діаспори до зусиль з примирення.

Ескалація війни в Україні 24 лютого 2022 року спричинила новий сплеск активності діаспори, яка демонструє нові способи залучення. З перших тижнів війни очолювані мігрантами організації та члени діаспори оперативно відреагували на ситуацію, надаючи комунікаційну підтримку, фінансову та натуральну допомогу.

6 <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-p>. 2018

7 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/257-2017-p>. 2017

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF>

9 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-spiivpraci-iz-zakordonnimi-ukrayincyami-na-period-do-2020-roku>

10 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80>



Досягнення

Уряд України намагається вдосконалити реєстрацію членів української діаспори за допомогою таких засобів, як надання спеціального посвідчення закордонного українця, яке може отримати будь-який іноземний громадянин або особа без громадянства українського походження¹¹, додаток для смартфонів, Система добровільної реєстрації громадян України під час подорожі та/або проживання за кордоном¹², створена у 2017 р. для попередження, пошуку та надання допомоги громадянам України у надзвичайних ситуаціях за кордоном.

Що стоїть на заваді



- **Недостатня політична база:** Не існує всеосяжної програми репатріації, яка б заохочувала українців повертатися з-за кордону. Створення умов для їх повернення є метою Стратегії державної міграційної політики, але це питання ще не опрацьовано ні в програмних документах, ні в Законі про зовнішню трудову міграцію. Проте, Національний План Відновлення України, опублікований у середині 2022 року, передбачає спеціальну Національну програму, яка зосереджена на поверненні та реінтеграції талантів і діаспори біженців.
- **Інфраструктура грошових переказів:** Для спрощення грошових переказів не вистачає державних програм чи послуг переказу грошей. Іноземні системи переказів дорогі і займають велику частку українського фінансового ринку; російські системи переказу дешевші, але заборонені українським урядом.¹³
- **Політика:** Російська військова агресія проти України розпочалася з анексії Криму, окупації Донецької та Луганської областей з подальшим повномасштабним вторгненням у лютому 2022 року. Це вплинуло на відносини між діаспорою та державою, спонукаючи багатьох людей українського походження, які проживають за кордоном, до возз'єднання зі своїм українським корінням. Члени діаспори відвідують відповідні заходи та звертаються до урядів закордонних країн з проханням про підтримку України. З іншого боку, величезна громада української діаспори в Росії не має наміру взаємодіяти з Україною.

11 <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/ukrainians-worldwide>

12 МЗС (2017): Добровільна реєстрація українських громадян при подорожах за кордон, <https://friend.mfa.gov.ua/#/>

13 https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/00/35/66/91a596fbc7c677ebfaf5d2e33e7de19a_1476776807.pdf

АКЦЕНТ: ефективна практика



Форум «Global Ukrainians»¹⁴

МЕРЕЖА КОНТАКТІВ

Форумом керують 30 волонтерів в Україні та за кордоном. Вони постійно підтримують зв'язок з понад 400 молодими українськими експатріантами у 70 країнах. Метою форуму є розробка стратегій української публічної культурної та ділової дипломатії шляхом запрошення українських експатріантів, лідерів постмайданівських рухів, які продемонстрували свої здібності в організації та досягненні позитивних результатів, використовуючи різні види публічної дипломатії. Деякі заходи включають «Business Hub» (див. нижче) та клуб «Global Ukrainians» (платформа, яка об'єднує українців за кордоном для реалізації соціальних, гуманітарних, культурних та інших проектів).

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ + ПІДПРИЄМНИЦТВО

Global Ukraine Business Hub¹⁵

«Global Ukraine Business Hub» – це новий соціальний проект, спрямований на популяризацію унікальних креативних українських сучасних брендів. Проект включає створення інноваційної рекламно-комунікаційної онлайн платформи для налагодження зв'язку між українським бізнесом і членами української діаспори. Через цей проект українська діаспора може купувати українські товари та популяризувати нові види української продукції як ділові послы. Інші ключові заходи включають організацію зустрічей, тренінгів та семінарів.

Крок до України¹⁶

ОСВІТА

Цей освітній портал допомагає у вивченні української мови, застосовуючи сучасні інтерактивні матеріали та методики. Існують літні школи для іноземних студентів, вчених та дослідників, які також є частиною проекту; вони зосереджені на вивченні української мови та культури. Десять літніх шкіл було організовано і проведено в Україні, Аргентині та Казахстані.

Український хаб 2022¹⁷

АДВОКАЦІЯ

Хаб є координаційним центром для українського громадянського суспільства та діаспорних громад в ЄС. Він був урочисто відкритий у будівлі Європейського Парламенту на станції Європа у березні 2022 року як платформа для розробки та реалізації ініціатив, спрямованих на перемогу та відновлення України. Ініціатором створення Хабу виступила українська професійна мережа «Promote Ukraine», що працює в ЄС. Цей хаб також пропонує нову форму технологічного реагування діаспори, орієнтовану на затребувані навички на ринку праці фрілансерів. Це включає такі ініціативи, як підтримка українських фрілансерів на платформі Upwork, Український бізнес-інкубатор та програма «Робочі місця для України».

¹⁴ <https://global-ukraine.com/>

¹⁵ <https://global-ukraine.com/en/business-hub-2/>

¹⁶ <http://krok.miok.lviv.ua/uk/>

¹⁷ <https://www.ukrainianhub.eu/>

Додаток:

Перелік суб'єктів

Інститути, пов'язані з діаспорою



- **Національні установи**
 - На міністерському рівні

Національна комісія з питань закордонних українців

Національна комісія при Кабінеті Міністрів України відповідає за надання правового статусу українців, які проживають за кордоном, після отримання відповідного клопотання, поданого через дипломатичні органи України або безпосередньо до Міністерства закордонних справ України.

<https://www.president.gov.ua/uk>

Міністерство закордонних справ

МЗС підтримує співпрацю з українцями за кордоном, задовольняючи їхні культурні, освітні та мовні потреби. До складу МЗС входить Управління з питань зарубіжного українства та гуманітарного співробітництва. <https://mfa.gov.ua/en>.

<https://mfa.gov.ua/en> <https://mfa.gov.ua/en/about-ukraine/ukrainians-worldwide>

Міністерство культури, молоді та спорту

Відповідає за налагодження та підтримку контактів з українцями за кордоном з метою пошуку культурної та мовної єдності, створення умов для їх повернення в Україну.¹⁸ <http://mkms.gov.ua/>

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України

Міністерство здійснює державну політику у сфері трудової міграції¹⁹

<http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=2c90ad86-f47a-4c19-bf95-13345b83c279&tag=PravoviZasadiDiialnosti>

Міністерство освіти і науки

Регламентує процедури та передумови прийому українців, які проживають за кордоном, до вищих навчальних закладів України в межах щорічно встановлюваних державних квот

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/zakordonnim-ukrayincyam>

- На підміністерському рівні

Державна міграційна служба

Державне відомство України, яке здійснює політику у сфері імміграції, еміграції та громадянства, а також регулює систему реєстрації резидентів. <https://dmsu.gov.ua/>

18 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2014-%D0%BF#n8>

19 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF>

Світовий конгрес українців (СКУ)

Конгрес є міжнародним координаційним органом діаспори і налічує більше 60 держав-членів. СКУ має спеціальний консультативний статус в Економічній та соціальній раді ООН і статус учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи. <https://www.ukrainianworldcongress.org/>

Організації діаспори в Європі



Асоціація українців в Республіці Ірландія (AURI), 2008 р.

https://www.facebook.com/pg/AURI.Ireland/about/?ref=page_internal; <http://www.ukrainian.ie/uk/>;

Організація була створена з основною метою забезпечення освітніх та культурних потреб українців, які проживають в Ірландії. Вона також прагне об'єднати українців і сприяти їх інтеграції в ірландське суспільство. Пріоритетом асоціації є підтримка «Української школи» з метою збереження та розвитку української мови, культури та створення україномовного середовища для дітей з українським корінням.

Християнське товариство українців в Італії

Організація надає підтримку українцям, які працюють та проживають в Італії

LUKraine Люксембург www.ukrainian.lu; <https://facebook.com/ukraine.lu>

 Діяльність, спрямована на розвиток

Ця організація пропагує українську культуру, організовує програми обміну студентами та надає підтримку українцям у Люксембурзі. Вона також надає гуманітарну допомогу Україні.

Об'єднання українців у Польщі 2001 р. www.oup.ukraina.com.pl

Діяльність об'єднання популяризує українську культуру та мову, поширює інформацію про різні форми діяльності українців, які проживають за кордоном, та надає їм підтримку.

Український інститут Лондона Великобританія 1979 р. <http://ukrainianinstitute.org.uk/about/>

Український інститут Лондона, який є філією Українського католицького університету, надає інформацію та розширює знання у Великій Британії про Україну та українців у галузі мистецтв, мови, літератури, історії, релігії, культури та спадщини, традицій і поточних справ.

Спілка українців у Португалії 2003 р. www.spilka.pt

Основна мета спілки – допомагати та захищати права й інтереси українських іммігрантів та їхніх нащадків, незалежно від їх правового статусу в Португалії.

Наукове товариство ім. Шевченка Франція 1873 р. <http://ntshevchenko.eu/uk/a-bit-of-history>

Це українське наукове товариство займається підтримкою наукових досліджень та публікацій. Його європейська філія знаходиться в Парижі.

PROMOTE UKRAINE Бельгія <https://www.ukrainianhub.eu/>

☑ Діяльність з адвокації та розвитку

Promote Ukraine - це платформа, покликана сприяти відновленню України та її сталому розвитку через адвокацію, фандрейзинг, бізнес та гуманітарну допомогу.

Fundacja ZUSTRICZ <http://zustricz.pl>

☑ Інтеграційні заходи

Fundacja ZUSTRICZ - зареєстрована фундація, створена у Кракові у 2016 році. Фонд заохочує польсько-українську співпрацю, підтримує інтеграцію українців, які проживають у Польщі, а також сприяє розвитку культури, науки та спорту.

Échanges Lorraine Ukraine (ELU) <https://www.elukraine.org/>

☑ Діяльність з розвитку та інтеграції

Асоціація «Обміни Лотарингія-Україна» (ELU) була заснована у 2004 році групою українських студентів, які навчаються у Франції в рамках співпраці між Чернівецьким та Лотаринзьким університетами. Асоціація має на меті поглиблення співпраці між двома університетами, сприяння мовним та культурним обмінам в Україні та Франції, надання гуманітарної підтримки в Україні, а також посилення співпраці з українськими діаспорними громадами.

SME SPOLU Ukraine Slovakia <http://smespolu.org/>

☑ Діяльність з розвитку та інтеграції

SME SPOLU Україна Словаччина складається з двох взаємопов'язаних організацій: «Україна-Словаччина SOS» (благодійний фонд в Україні) та «SME SPOLU» (громадська організація у Словаччині). З 2014 року ці дві організації координують гуманітарну допомогу зі Словаччини в Україну. Вони також мають на меті надавати громадську та інтеграційну підтримку українцям у Словаччині, сприяти українсько-словацькому співробітництву у державному та приватному секторах, а також популяризувати українську культуру в Словаччині та ЄС.

Fundacja Ukraina (Foundation Ukraine) <https://fundacijaukraina.eu/?lang=en>

☑ Інтеграційні заходи

Фундація «Україна» - це неурядова організація, заснована у 2013 році, яка працює у Нижній Сілезії. Спочатку Фундація «Україна» починала свою діяльність як організація, яка допомагала українцям інтегруватися між собою та місцевою польською громадою. Зараз Фундація надає всім мігрантам підтримку, знання, зв'язки та можливості, щоб допомогти їм знайти себе в польському середовищі.

WorldCongressofUkrainianYouthOrganisations http://www.skumo.org/en/?fbclid=IwAR2xNnvKjMogy_vCjBNqUPIBotS_LWqORMjhdGH1UhCeGWwm-baC8l4RBBk

 **Діяльність з розвитку**

Світовий Конгрес Українських Молодіжних Організацій є координаційною надбудовою українських молодіжних організацій у діаспорі. Створений у 2013 році на базі молодіжної комісії при Світовому конгресі українців, яка існувала з 1967 року, Світовий конгрес українських молодіжних організацій представляє інтереси української молоді за кордоном.

Nasz Wybór (Our Choice) <https://naszwybor.org.pl/about-us/>

 **Інтеграційні заходи**

Фонд «Наш вибір» був заснований групою українських та польських друзів у 2009 році у Варшаві. Фонд має на меті сприяти інтеграції українських мігрантів у польське суспільство, підтримувати розвиток культурних, освітніх, економічних та політичних контактів між Польщею та Україною, а також просувати демократичні цінності та громадянське суспільство.

Global Ukraine <http://www.global-ukraine.org>

 **Діяльність з розвитку та інтеграції**

Фонд «Глобал Юкрейн» - неурядова організація зі штаб-квартирою в Києві. Фонд був створений з метою започаткування мережі Global Ukrainians Network - спільноти високоосвічених молодих лідерів української діаспори, які мають міжнародний досвід та бажають зробити свій внесок у розвиток України.

Європейський Конгрес Українців (ЕКУ) <https://ekukrainians.org/>

 **Інтеграційні заходи**

Заснований у 1949 році в Лондоні, Європейський Конгрес Українців (ЕКУ) є міжнародною координаційною надбудовою українських громад діаспори, що представляє інтереси українців у Європі.

Uniunea Ucrainenilor din România / Union of Ukrainians in Romania (UUR) <https://uur.ro/?lang=en>

 **Інтеграційна діяльність**

Союз українців Румунії (СУР) є етнічною, неурядовою та неприбутковою організацією, створеною у 1989 році і прирівняною до політичних партій та організацій. СУР має на меті захист прав на вираження та розвиток етнічної, мовної, культурної та релігійної самобутності осіб, які належать до української меншини, відродження та формування національної єдності та свідомості, захист індивідуальних та колективних прав своїх членів, а також зміцнення відносин між Румунією та Україною.

Автор: Д-р Ольга Р. Гуліна
Редактор: EUDiF
Березень 2020 г.
оновлено у жовтні 2022 року



Implemented by



Funded by
the European Union

